

XIV. ¹ Vt nullis modis iudæis mancipia adhærent christiana, et ne in sectam eorum modo quocumque ducantur.

Vniversis populis ad regni nostri provincias pertinentibus salutifera² remedia nobis gentique nostræ conquirimus, quem fidæi nostræ coniunctos de infidorum ³ manibus clementer eripimus. In hoc enim ortodoxa gloriatur fidei regula, quem nullam in christianis habuerit potestatem hebræorum execranda perfidia. Abominanda sunt ergo in christianis funesta iudæorum imperia, et reducenda est sub amore catholicó plebs Deo sacra in gratiam. Ob hoc hac in perpetuum valitura lege sancimus, atque omni cum palatino officio futuris temporibus instituentes decernimus, ut nulli hebræorum ab anno regni nostri feliciter proximo ⁴ christianum liberum, vel servum mancipium in patrocinio vel servitio suo habere licet. Nullum ex his mercenarium, nullumque sub quolibet titulo sibimet adhærentem hæc divalis sanctio fore permittit ⁵. Vendery tamen infra fines regionum nostrarum in his locis, ubi commanere videntur, cum omni peculio christiano, cui fas fuerit, iustissimo pretio libera facultas subiaceat. Nec liceat venditoribus in alias eos regiones transferre, nisi ubi eorum mancipiorum sessio iudicatur et mansio. Quod si ita proveniat, ut hi qui transacti fuerint, nihil in suo cernantur habere peculio, tantum his mancipiis a venditoribus dari præcipimus, quantum illis sufficere ad excolendum vel gubernandum se invenerit comparantis electio; ne sub nomine emptionis non tam transactio, quam videatur esse exsilium. Liberare vero servum christianum iudæus si maluerit, ad civium romanorum dignitatem eundem manumittere debebit: nulli scilicet hebræo nec cuilibet obsequio reservato, sed vitam suam ubi voluerit manumissus, procul ab hebræorum consilio transigendi habeat potestatem. Quod si calliditatis fraudulentia hebræus infestus venditionem atque libertatem tali subdolo fecerit, ut quædam deceptionis argumentatio, venundato vel manumisso futuris temporibus invido dolo proveniat, quatenus ⁶ hunc captiositas ementis atque videntis dolo malo

¹ Legion. S. J. R. Complut. y Lind. Fls. Sisebutus R. Card. Flavius gloriatus Recessuindus Rex.

² Complut. salutaria.

³ Card. de infideliorum manibus hebræorum mancipiis clementer. Legion. de iudæorum manibus.

⁴ S. J. R. Legion. y Complut. primo.

⁵ Card. permittit. De ipsis namque mancipiis, quæ hactenus per pretium emptionis habuerunt, quæ quasi libera facultas eis subiacevit; non eos deinceps audeant proprio iure retineri. Sed cuicunque christiano vili pretio vendere festinent cum omni illorum peculio, et tantum eis ex his mancipiis ab emporibus pretium expeteri præcipimus, quantum numero quantitatibus sub nomine emptionis inventerit electio comparantis. Liberare vero &c.

⁶ Card. quatenus hanc deliberationem vel venundationem iuri suo iteratim usurpet, evacuata modis omnibus reputabitur huius temeritatis vel dolosa deceptio; et hanc ne-

decipiat; huius nefandi sceleris argumentum ingenuus si prodiderit, facultatem sibi profuturam in omnibus iudæi percipiatur. Christianus revera quem similis presumptio reum fecerit, nullis si fuerit facultatibus dilatatus, in servitium cui princeps voluerit reducatur. Si rerum certe ⁷ illi ambitio fuerit, medietate fisco coniuncta, perpetua ipse notetur infamia. Servus vero huius calliditatis detector liberum se gaudeat profutrum, et in eius consistat ⁸ adsiduus patrocinio, in cuius cernitur hactenus fuisse servitio. Vt autem eius firmissima libertas permaneat, vicarium a fisco servum dominus pro eodem accipiat, et insuper ⁹ libra auri ab ipsis, quorum revelavit sclera, illi exacta proficiat. Quod si hebræus circumcidet christianum, aut christianam in suam sectam ritumve transduxerit, cum augmentatione denuntiantis capitali subiaceat supplicio, eiusque sine dubio bona incunctanter sibi vindicet fiscus. Mancipia vero quæ ex christianorum et hebræorum connubii nata vel genita esse noscuntur, id observari censuimus, ut christiana efficiantur. Si certe hi, qui in ritum hebræorum transducti sunt, in ea perfidia stare voluerint, ut minime ad sanctam fidem perveniant, in coetu populi verberibus casi atque turpiter decalvati, christiano, cui a nobis iussum fuerit, perpetuo servitio ¹⁰ servituri subdantur. Quod si tam inlicita connubia fuerint præventa, id elegimus observandum, ut si voluntas subiacerit, infidelis ad fidem sanctam perveniat. Si certe distulerit, noverit se a coniugali consortio divisum, atque divisum in exilio perenniter mansurum ¹¹.

Inter cætera hoc adiuentes præcipimus, ut dum quispiam hebræorum certa devotione in catholicam confugium fecerit fidem, et purificatio- nis unda lavacrum sanctum suscepit; quidquid eodem tempore in omnibus rebus comprobatur habere, remota cunctorum molestia, ut vere fideli sibi perpetuam ¹² vindicet ¹³. Hoc vero edictum infra diem kalendarum proxime succedentium iularum implere cunctos per nostras a Deo conlatas regiones modis omnibus præmonemus. Quibus evolutis kalendis apud quemlibet hebræorum christianum repertum fuerit mancipium, medietas facultatis hebrei huius fisco subiaceat, et libero reddito, qui per suam prædictionem fuerit apud eum repertus, nihil sibi he-

fandam sceleris argumentationem, ingenuus, si prodiderit, meritum sui laboris profuturum ex facultatibus iudæorum sumat et percipiatur christanus, et huius argumentationis presumptor, nullus si fuerit facultatibus dilatatus &c.

⁷ Card. Si certe rerum facundior fuerit, medietate fisco nostro coniuncta, perpetua &c. S. J. R. Si reus certe in illo iudicio fuerit, medietate fisco coniuncta.

⁸ Card. et in eius consistat arbitrio, utrum patrocinari cui elegerit, an in eius consistere patrocinio, in cuius.

⁹ Card. et proditor insuper libram auri ab ipso, cui reavit sclera, illi exacta proficiat.

¹⁰ Complut. servitio subdantur.

¹¹ Legion. Vigil. Complut. y Lind. permanere.

¹² Complut. in perpetuum.

¹³ Card. vindicet, possessurus simul cum hæreditate suorum genitorum adfutura. Hoc vero &c.

braus de persona eius vel peculio ultra defendat.

Hanc vero legem quam pietatis et religiosi amore concepimus pro nostro populique nostri remedio, in perpetuum suffragante auctore domino valitaram esse censemus. Successores quoque nostros legis huius instituta servantes, victrix Christi victores faciat dextera, et eius solium in veritate conroboret, cuius in hoc fidem inspicerit divina clementia. Et licet huius legis prolata sententiam a nemine temerari posse credamus; audacia tamen transgressoris, et non venerabiliter conservantis, sit in hoc sæculo ignominiosior cunctis hominibus, et vita illius eodem in tempore concidat, quo sinistræ partis ad sensum in tam netaria voluntate perduxerit testanda temeritas: tantumque obnoxius in æternum peccatorum mole detineatur, in quantum transgressus fuerit legis huius salubre decretum. Futuri etiam examinis terrible quum patuerit tempus, et metuendus Domini adventus fuerit reservatus ¹, discretus a Christi grege perspicuo, ad lævam cum hebræis exuratur flammis atrocibus, comitante sibi diabolo, ut ultrix in transgressoribus æterna poena desæviat, et locuplex remuneratio christianis faventibus hic et in æternum copiosa proveniat.

XV. ² De interdicto ³ omnibus christianis ne quisque iudæum quacumque factio atque favore vindicare vel tueri pertentet.

In conclusione omnium præteriorum legum, quas ad conterendam perfidiam iudæorum, tam nostra intentio quam præcessorum nostrorum studia decreverunt, oportuit hanc novissime ⁴ legem ad robur soliditatis adiicere, et competenti munimento præmissa ex ordine roborare. Postquam enim dedimus sacræ fidei profanis hostibus competens repudium, et cunctis adinventionibus perfidorum posuimus ex obvio terminum, debite compulsi sumus, et ea quæ concreta sunt solidare, et quæ consolidata sunt pulchritudine venustare; ut quanto artifex vivacius expresserit ingenium cogitationis in arte, tanto vigorem simul et decus adsumat qualitas formæ. Ne ergo quibuscumque adinventionibus calliditas iudæorum indesinenti persequenda conatu subrepatur optatam ⁵ profano iure licentiam: hoc providerenter legis huius decernitur sanctione, ut nullus de religiosis cuiuscumque ordinis vel honoris, seu de palatinis mediocribus atque pri-

¹ Lind. reseratus.

² Card. Rcs. Rex. Legion. y Lind. Fls. glosus. Rcs. Rex.

³ Complut. interdictione.

⁴ Complut. novissimam.

⁵ Complut. optata profana iura licentia. Lind. aperiens profano iuri licentiam.

⁶ Complut. optione obtineat.

⁷ Legion. Complut. y Lind. defensare. Card. defensare vel patrocinare.

⁸ Card. temptare.

⁹ Complut. canonica.

¹⁰ Complut. transgressoribus.

¹¹ Legion. Recessinto.

¹² Legion. y Complut. nos hebrei.

¹³ Card. y Lind. civitatis atque Hispaniæ gloriæ vestre qui infra.

¹⁴ Card. y Complut. bene quidem ac iuste dudum nos.

¹⁵ Complut. Cintilani.

¹⁶ Legion. Card. y Complut. obstinationis.

Non coniugia ex genere nostro, aut nos aut filii nostri vel nostra posteritas nullatenus sortiamur, sed in utroque sexu deinceps christianis iugali copulatione nectamur. Non circumcisio-nes carnis operemur. Non pascha et sabbata cæteros dies festos iuxta ritum iudaicæ obser-vantia celebremus. Non escarum discretionem vel consuetudinem teneamus. Non ex omnibus quæ iudæorum usus et abominanda consuetudo vel conversatio agit, aliquatenus faciamus; sed sincera fide, grato animo, plena devotione in Christum Filium Dei vivi, secundum quod evan-gelica et apostolica traditio habet, credamus, atque hunc confiteamur et veneremur. Omnes etiam usus sanctæ christianæ religionis, tam in festis diebus, vel in coniugis et escis, quam in ob-servationibus universis veraciter teneamus, et simpliciter¹ amplectamur, nullo observato² apud nos aut oppositionis obiectu, aut fallaciæ argumen-to, per quod aut illa quæ facere denegamus, iterum faciamus, vel hæc quæ facere promi-timus, minime vel non sinceriter compleamus. De suillis vero carnibus id observare promitti-mus, ut si eas pro consuetudine minime percip-pere potuerimus, ea tamen quæ cum ipsis de-cocta sunt, absque fastidio et horrore sumamus et comedamus. Quod si in omnibus quæ supra taxata sunt, in quocumque vel minimo transgres-sores inventi fuerimus, aut contraria christiana fidei agere præsumpserimus, aut quæ congrua catholicae religioni promissimus, verbis aut fac-tis implere distulerimus, iuramus per eumdem Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, qui est³ in Trinitate unus Deus, quia qui ex nobis horum omnium vel unius transgressor inventus fuerit, aut a nobis aut a filiis nostris ignibus vel lapidibus perimatur; aut si hunc ad vitam gloriæ vestræ reservaverit pietas, mox amissa libertate, tam eum, quam omnem rei ipsius fa-cultatem cui elegeritis perenniter deservien-dum donetis, vel quidquid ex eo aut ex rebus eius facere volueritis⁵, non solum ex regni vestri potentia, sed etiam ex huius placiti sponsiōne po-testatem liberam habeatis. Factum⁶ placitum sub die XII. kalendarum⁷ martiarum, anno feliciter sexto regni gloriæ vestræ, in Dei nomine Tolet.

XVII. ⁸ De iudaizantibus christianis.

Sicut deflendum a christianis est eorum scelus, qui in Christo prævaricatores existunt, ita mondis omnibus decernendum, ut nullus omnino ve-niam mereatur, qui a meliori proposito ad dete-rius declinasse convincitur. Quia ergo crudelis et stupenda præsumptio crudeliori debet extir-pari supplicio: ideo legis huius edicto decerni-

¹ Card. Legion. Complut. y Lind. sinceriter.

² Card. Legion. y Lind. reservato.

³ Card. qui est unus in Trinitate et verus Deus.

⁴ Complut. possidendum.

⁵ Complut. iusseritis. Lind. fieri iusseritis.

⁶ Complut. Facto placito.

⁷ Legion. Complut. y Lind. kalendas martias.

mus, ut quicumque christianus ac præsertim a christianis parentibus ortus, sexus scilicet utriusque, circumcisions vel quoscumque ritus iudaicos exercuisse repertus est, vel, quod Deus avertat, potuerit ulteriori reperi, conspiratione et zelo catholicorum, tam novis et atrocibus poenitatis afflictus morte turpissima perimatur, quam horrendum et execrabile malum est, quod ab eo constat nequissime perpetratum. Eorum vero bona sibi proculdubio fiscus adsumat, si hæredes⁹ vel propinquos talium personarum facti huius error consentiendo commaculet.

XVIII. ¹⁰ Egica Rex.

De perfidia iudæorum.

Quum sacris edoceamur edictis, ut sive per occasione seu per charitatem tantum Christus Dei Filius nuncietur; oportunum satis est, et ad fidem christianam conveniens, ut sicut fideles trahimus libertatis ad gratiam, ita infideles provocemus ad vitam, et quod fides Christi in nobis aucta finibus crescat, et iudæorum prævaricatrix actio evulsa funditus subruat. Proinde de devotione mentis decreto censemus, ut quicumque deinceps ex perfida hebraeorum plebe vir, seu femina ad catholicæ fidei rectitudinem per veram conversationem sive professionem¹¹ redierit; idemque¹² suorum rituum errorem vel cæremonias abnuens, christianorum more trami-tent vitæ suæ duxerit; ab omni liber maneat onere functionis, quam pridem iudaismo consistens publicis utilitatibus usus fuerat persolvisse: ita videlicet, ut illis exsolutionibus eius functio crescat, quos adhuc detestandæ incredulitatis fuscata nequitia, et parentalis error mani-festus retentat. Injustum namque est illos cen-sionis onere prægravari, vel iudaicæ amplius in-dictionibus implicari, qui ingum Christi dulce eiusque onus leve per dignam conversationem noscuntur excipere. Quibus etiam veram fidem perfecte creditibus, erit omnimode licitum mer-candi usu properare ad cataplum, et cum chris-tianis agere christiano more commercium: ita ut si quilibet christianorum de illorum conversa-tione incognitus quocumque de ipsis emere voluerit, non aliter ei licebit, nisi prius ex toto christianum se esse dixerit, eique coram testi-bus orationem dominicam vel simbolum reci-taverit apostolorum, et christianorum cibos, ut veri christicola, sumpserit vel libenter ac-cepferit. Quod si quispiam de eisdem sanctæ fidei conversis prævaricator exstiterit, cum omnibus rebus suis est fisco perpetuam addicendus. De cætero vero iudæi qui in perfidia cordis sui per-

⁸ Lind. Fls. glos. Cind. Rex.

⁹ Legion. ne hæredes.

¹⁰ Esta ley XVIII. se ha tomado de los códices Complut. y S. J. R.

¹¹ Complut. per confessionem.

¹² Complut. omnemque suum ritum, errorem &c.

severantes, ad catholicam fidem converti negle-xerint, hanc legis sententiam decrevimus pro-mulgari: scilicet ut nec ad cataplum pro trans-marinis commerciis faciendis ulteriori audeant pro-pperare, nec cum christianis quocumque negoti-um palam vel occulte peragere; sed tantum inter se ipsi habeant licentiam propria com мерcia definire, ac more solito sui census impen-sionem, vel eorum qui conversi fuerint, exsolu-tionem de rebus propriis debeant fisco per-solvere: et tam mancipia, quam aedificia, terras, vi-neas, atque etiam oliveta, vel alias quascumque res immobiles quas a christianis venditio-nis causa vel quibuslibet alii modis accepisse noscuntur, quamvis iam multa annorum curricula effluxissent, redditio tamen illis propterea de pretio, totum fisci erit viribus sociandum; ut cui hoc regia potestas donare elegerit, li-bero perfruatur arbitrio. Nam et quicumque de eisdem iudæis in infidelitate perdurantibus, ad

¹ Complut. egerit.

² Complut. nominis.

³ Al fin de este título se halla en los códices de S. J. R.

⁴ Complut. sin numeracion la ley siguiente.

Vamba Rex.

De homicidio.

Superiori lege antiqua censuit institutio, ut quicumque volens homicidium perpetraverit, cum omnibus rebus suis in parentum vel propinquorum hæredum defuncti iure ma-neat servitrus. Nos tamen sancimus, ut quicumque deinceps occiderit hominem, si volens aut nolens homicidium perpetraverit, si vir filios habens, et absque voluntate filiorum vel uxoris hoc perpetraverit facinus, ipse in po-testate parentum vel propinquorum defuncti tradatur, fa-cultates tantum¹ eius filii vel hæredes scelus perpetrantis accipiunt: quia iniuste ordinatum esse censemus, ut per parentum culpas filii vel nepotes ad mendicitatem deveniant, nec valeant Principum exercere iussa, quos cum parentum facultate opportebat peragere negotia publica: quum et dominus præcipiat dicens: Anima patris, anima matris, anima quæ sola peccaverit, sola puniatur.

En los códices Legion. y Esc. 2. se hallan el título y leyes siguientes, las cuales traen tambien algunos códices castellanos.

I. TITVLVS DE CONVICIIS ET VERBIS ODIOSE DICTIS.

Si quis violentus homo contra hominem aliquis ad ali quem dixerit marcosum² capite vel cervice, et ille non habuerit cui dixerit criminator, extensus ante iudicem L. flagella suscipiat.

II. Si quis genebrosum vel getrosum³ dixerit, et ille non habuerit cui dixerit, dictor criminis extensus ante iudicem CL. flagella suscipiat.

III. Si quis vigosum⁴ dixerit, id est taopasum⁵, vel dis-turpatum, et ille non habuerit, dictor criminis exten-sus ante iudicem XXX. flagella suscipiat.

IV. Si quis circumcisum dixerit, vel dislurpatum, et ille non habuerit, dictor criminis extensus publice CL. fla-gella suscipiat.

V. Qui ponderosum dixerit, et ille non habuerit, dictor criminis extensus publice CL. flagella suscipiat.

VI. Qui sarracinateum et non probaverit, dictor criminis extensus ante iudicem CL. flagella suscipiat.

¹ Complut. tamen.

² Esc. 2. macrosum: forte achoatosum.

³ Esc. 2. cotrosum.

⁴ Esc. 2. uvigosum.

⁵ Esc. 2. tauposum.

⁶ Esc. 2. non in se conscientum.

⁷ Esc. 2. protinus.

cataplum ire præsumperit, aut cum quolibet christiano aliquod commercium elegerit⁸; cum omni habitione rerum suarum obiurgatus per-pe-tim fisco erit servitrus. Omnes vero christia-nos admonemus, et sub divini numinis⁹ adiura-tione testamur per eum, cuius redempti san-guine sumus, ut amodo nullus cum eisdem iudæis in perfidiæ duritia permanentibus, quod-cumque commercium agere præsumat. Quod si quilibet fidelium talia egerit, si maior poten-tiorque persona fuerit, tres auri libras fisco per-solvat. Si quis quoque amplius ab illis accep-rit quam quod duas rei ipsius quantitates valere constiterit, quidquid superius emerit, triplum de sua facultate una cum pretio quod dederit, fisci iuribus profuturum amittat. De inferioribus vero personis si quis talia egerit, C. verberibus vapulabit, et iuxta quod suæ habitionis faculta-tis exstiterit, ita et Principis electione specialis damni iacturam excipiatur.

VI. De his qui se in gladiis alienis impulerint.

Si quis lanceam vel quolibet gladium in manu sua te-nens dum non spernas, et aliquis in eodem gladio incide-rit sine voluntate eius qui gladium in manu sua tenuit, dum sacramento se expiaverit non inde¹⁰ consciente fuisse, vul-nératus suæ imputet culpæ; quid enim culpæ eius poterit estimari, qui nesciens hoc factum gladium in manu sua tenuit.

VII. De contumelio ingenuorum.

Si quis aliquem hominem ingenuum pedibus traxerit si-ne culpa, aut subgitaverit, aut capillos capitum abstraxerit, si nullus livor apparuerit pro singulis obiectiōnibus, qua superius continentur, coactus a iudice quinque solidos redat, cui injuriam fecerit. Et si non habuerit unde com-ponat, distractus a iudice quinquaginta flagella suscipiat.

VIII. Fls. Egiga Rex. Antiqua.

Et exceptis fiscalibus servis tricennale tempus non va-leat in omnibus causis.

La qual está puesta en el lib. X. tit. II. l. IV.

A continuacion está en el cod. Esc. 2. la ley que se ha impreso lib. II. tit. V. pag. 29. tomada del cod. de Card. De superficiis scripturis confectis, y despues el Legion. y el mismo Esc. 2. ponen lo siguiente, lo qual men-doso como se halla se pone á la letra.

Qualiter examinatio debeat fieri, hic ordo servabatur. In lib. XII. titulo tertio, sententia octava decima de men-sura et ordine examinationem kalde.

Tres uncias semis, atque pueritia innocens tota manu sana, et totum corpus absque macula lapides tres manu dextra in calidaria mittat, et 7 postea eiūciat. Et si formidulos lapidem non eiecerit, et bis aut tertio pro uno negotio manum miserit, aut supra mensuram ca-luerit aqua, omnino examinatio invalida erit. Et qui⁸ presserit mensuræ pondere taxatum negotium reparave-rit valitaram inter omnia ac censure plenum robur obti-neat. Hæc est in quinquagesimo canone de coercitione principum et episcoporum auctorica regula. Mancipium dum quindecim annos habuerit mittat manum in calda-usage in XVII. annum ipsa⁹ est pueritia.

II. De pondere et mensura.

Auri libra¹⁰ I. LXX. II. solidos auri: uncia una VI. solidos: statera auri I. III. solidos: dragma I. XII. argenteos: tremisse¹¹ I. quinque argenteos: séliga¹² I. argentum et tercia pars argencii¹³. Baldres faciunt ar-gencontabilis¹⁴.

⁸ Esc. 2. præsumperit.

⁹ Esc. 2. ipse.

¹⁰ Legion. id est, y así en todas las otras.

¹¹ Legion. id sunt.

¹² Legion. sciliquá.

¹³ Legion. de argento.

¹⁴ Legion. argenzotabili.